

American history X

Een film van Tony Kaye

Pedagogisch dossier
www.lesseinhetdonker.be

Intro

In dit pedagogisch dossier komen alle belangrijke aspecten van de film aan bod:

- **Voorwoord**
- **Technische fiche en synopsis**
- **Toelichting bij de hoofdpersonages uit het verhaal**
- **Enkele opmerkelijke scènes uit de film**
- **Een woordje over de regisseur, de productie en de acteurs**
- **Verwerkingstips voor een boeiende nabespreking in de klas**

We hopen dat je even de tijd neemt om een korte inleiding te geven zodat de leerlingen niet onvoorbereid naar de film gaan. Het is belangrijk in enkele lijnen het verhaal uiteen te zetten en hen te wijzen op een aantal belangrijke elementen in de film: zo zullen ze de film actief bekijken en hopelijk een bewuste en kritische kijk ontwikkelen.

Achteraan is **een lesbrief voor leerlingen** terug te vinden. Hiermee kan je de leerlingen actief aan de bespreking laten deelnemen.

Wat is de doelstelling van de filmvertoning?

- We hopen dat de leerlingen een eigen visie kunnen ontwikkelen en inzicht krijgen in de verhaalstructuur en de thematiek van de film
- Dat de leerlingen daarbij ook een analyse kunnen maken van de stijlkenmerken van de film: decor, cameravoering, geluid, muziek, acteurs...
- En dat de leerlingen tijdens de nabespreking hun mening kunnen vormen en in discussie treden met medeleerlingen en de leerkracht.

We hopen dat zowel de filmvisie als de nabespreking een boeiende ervaring zal zijn! We horen graag hoe die is verlopen: op onze website is een evaluatieformulier terug te vinden: neem je even de tijd om het in te vullen? Bedankt!

Op onze website vind je nog meer educatief materiaal rond het medium film...!

Lessen in het donker vzw

www.lesseinhetdonker.be/ info@lesseinhetdonker.be

Voorwoord

De film van Tony Kaye laat schrijnend zien dat racisme niet beperkt blijft tot vooroordelen van een domme, agressieve minderheid, maar een product kan zijn van alledaagse ondoordachtheid en frustraties.

Een korte schets van de voedingsbodem van deze film:

De VS vlak voor het millennium is één van de meest racistische landen. 150 jaar na de slavernij staan de meeste zwarten nog steeds in de marginaliteit, en erger nog, deze weinig benijdenswaardige plaats dreigt hen nog afgenomen te worden door een vloedgolf van Spaanssprekende illegalen.

Deze voor de meeste onzekere toekomst (in combinatie van de welig tierende drugproblematiek waar dan weer veel geld mee valt te verdienen) leidt bij jongeren tot bendevorming, agressie en een versterking van het onveiligheidsgevoel. Dit wordt dan weer opgelost door zich aan te sluiten bij een bende. In de Amerikaanse jungle van de vele verpauperde steden sta je nergens als je alleen bent.

De maker van *'American History X'* heeft geen film willen maken over racisten, maar wel over racisme, het verwerpen van iedereen die anders is, of dat nu huidskleur is of geloof of seksuele voorkeur, het maakt niet uit.

Het afschrikkende van de film is juist z'n normaliteit. De manier waarop de skinheads net zo'n gang vormen als de door hen verafschuwde zwarten, met hun eigen rituelen, kledingcodes en muziek. Voor Europese toeschouwers zal ook de manier waarop de 'white supremacists' achteloos gebruik maken van parafernalía uit het Hitler-tijdperk schokkend zijn. Hakenkruisen en nazi-vlaggen lijken hier volkomen ontdaan van hun historische lading.

'American History X' is een evenwichtige film geworden die het foutlopen in de maatschappij niet bij ene of gene bevolkingsgroep legt, maar stelt dat het toenemend racisme geweld een escalatie is tussen verschillende groepen. Het begint met verbaal geweld en eindigt met doodschieten, zonder reden... .

Regisseur Tony Kaye kiest voor de keiharde aanpak en maakt daardoor veel indruk in een film die het dubbelzinnige en dubieuze niet schuwt. Verder bewijzen Edward Norton en Edward Furlong dat ze tot de allerbeste jonge acteurs van het moment behoren.

Technische fiche

'American history x'
VS/ 1998
Duur: 117'

Regie	Tony Kaye
Productie	John Morrissey
Camera	Tony Kaye
Scenario	David McKenna
Montage	Jerry Greenberg
Art direction	Dan Olexeiwicx
	James Kyler Black
Muziek	Anne Dudley
Vertolking	Edward Norton (Derek)
	Edward Furlong (Danny)
	Fairuza Balk (Stacey)
	Beverly D'Angelo (Doris)
	Jennifer Lien (Davina)
	Ethan Suplee (Seth)
	Avery Brooks (Sweeney)
	Elliott Gould
	Stacey Keach

Synopsis

De film, naar het script van debuterend scenarioschrijver David McKenna, concentreert zich op de relatie tussen twee broers. De oudste is de charismatische aanvoerder van een groep ontevreden jongeren met een neo-nazistische sympathieën in Californië. De jongste is, wanneer zijn broer een gevangenisstraf uitzit wegens moord op twee zwarte jongens, hard op weg een getrouwe kloon van hem te worden, hij tracht op alle vlak het jongere evenbeeld van hem te zijn.

Derek Vinyard wil de moord op zijn vader wreken en een uitlaatklep vinden voor al zijn woede. Daarom wordt hij de charismatische leider van een plaatselijke 'white power' beweging en laat hij zich leiden door zijn haatgevoelens. Ondanks zijn onbetwistbare intelligentie ontaarden zijn acties in een brutale moord en belandt hij in de gevangenis.

Voor gemaskerde bezoeken aan de supermarkt en vergaderingen van de skinheads is Danny nog te jong, maar de ideeën van zijn broer, Derek, spreken tot zijn verbeelding. Zijn kamer is een altaar voor de helden uit de Hitlertijd en op school kijkt hij neer op iedereen die een kleur heeft. Een bespreking van het boek 'Mein Kampf'¹ brengt hem bij het bureau van de zwarte schooldecaan die hem opdraagt een nieuwe verhandeling te schrijven over de omstandigheden die hebben geleid tot de opsluiting van Derek. Het wordt een persoonlijk verslag van zijn jeugd. Het laatste hoofdstuk valt samen met de terugkeer van zijn broer.

Na drie jaar is Derek's vrijlating een feit en wordt hij verwacht door zijn moeder, zijn vriendin Stacey en zijn broertje Danny die smacht naar de komst van zijn grote broer en die dringend 'begeleiding' nodig heeft.

Ter ere daarvan zullen de skinheads die avond feestvieren. Het bezoek van hun vroegere aanvoerder zorgt echter voor een onaangename verrassing. Tijdens zijn gevangenschap kreeg hij bezoek van de zwarte decaan die bij hem een geestelijke transformatie op gang heeft gebracht. Pas in de gevangenis komt Derek erachter dat zijn fascistische denkbeelden net zo vatbaar zijn voor corruptie en degeneratie als alles wat hij verafschuwt, en dat hij in plaats van raszuiverheid beter zuiver handelen na kan streven. Wanneer de wazige, zwart-wit herinneringen van zijn broer die hij als een God aanbad, niet overeenstemmen met de hervormde Derek, ontstaat een tastbare spanning tussen de twee.

¹ Adolf Hitler schreef in 'Mein Kampf': "De sterkere moet heerschen, en mag niet met den zwakkeren samensmelten, om zoo zijn eigen grootheid te verspelen. Alleen een geboren zwakkeling kan deze natuurwet wreed vinden, maar daar is hij dan ook slechts een zwakke en bekrompen mens voor; want indien deze wet niet van kracht was, dan zou er immers geen veredeling van de levende natuur denkbaar zijn (...) Er moet dus een correctie in deze toestanden komen ten gunste van de meerderwaardigen."

Derek is veranderd; hij beschouwt haat niet langer als een goede motivatie. Beschaamd om zijn verleden probeert hij Danny en zijn familie te behoeden voor het geweld waarvoor hij verantwoordelijk is.

'*American History X*' ontrafelt de oorzaken van onverdraagzaamheid en haat. Sleutelscène is die waarin Derek Vinyard tijdens een familiedineetje aan zijn joodse geschiedenisleraar vertelt hoe zijn vader, die brandweerman was, de dood vond toen hij een brandje in een drugspand probeerde te blussen en een zwarte verslaafde zijn pistool op hem leegschoot. Zijn zwarte maat- "aangenomen omdat hij zwart was en niet omdat hij de beste was" –kon hem niet meer redden.

Hier is een demagoog van de eerste orde aan het woord. Iemand die zo met woorden kan manipuleren dat je hem wel moet geloven, door zijn opeenstapeling van drogredenen en zijn dwingende dictie. Het lijkt redelijk wat hij zegt, maar de argwaan slaat snel toe.

Terwijl het denkbeeld van de familie centraal staat in de film, geeft '*American History X*' het opstaan en de val van een leider weer. Hij wordt aanbeden en is voor iedereen het grote voorbeeld. Plots wordt hij geconfronteerd met het feit dat hij onbewust zijn jongere broer heeft meegesleept in een gevaarlijke ondergrondse oorlog. Hij schatte de impact van zijn leiderschap te laag in en draagt hiervan de gevolgen... .

Belangrijke personages uit de film

Derek

Derek is, samen met zijn broer Danny, het hoofdpersonage in de film. Hij is een intelligente jongeman, die na de moord op zijn vader haatgevoelens ontwikkelt tegenover migranten in Amerika. Die haatgevoelens ontwikkelen zich zo sterk dat hij overgaat tot daden samen met een aantal jongeren die hij weet te overtuigen van zijn ideeën. Het verhaal beschrijft drie jaar uit zijn leven. Met zijn kaalgeschoren hoofd en een hakenkruis op zijn borst ziet hij eruit als een echte neonazi. Maar door een aantal omstandigheden begint hij langzaam aan zijn racistische ideeën in vraag te stellen. Door het toedoen van een aantal personen, beseft hij dat die haat weinig zinvol is, en zeer belastend is voor zijn eigen leven. Het haten van anderen verbetert in geen enkel opzicht zijn eigen leven. Hij besluit uit de groep te stappen.

Danny (Daniel)

Danny kijkt op naar zijn broer. Alles wat Derek denkt en doet is goed in zijn ogen. Hij wordt meegesleept door zijn racistisch gedachtegoed en bewandelt dezelfde weg als zijn broer. Tijdens het bekijken van de film krijgt men vaak de indruk dat Danny klakkeloos aanneemt wat zijn broer zegt en voel je aan dat hij zeer beïnvloedbaar is.

Cameron Alexander

Hij is het hoofd van de white power beweging in Venice Beach. Hij is het brein achter de hele bende. Zijn beschermeling is Derek, die fungeert als het hoofd van de bende en die door Cameron wordt gebruikt om jongeren aan te trekken om zich bij de groep te voegen. Derek is voor Cameron een heel belangrijk persoon omdat hij de groep leidt bij overvallen, e.d. Hij houdt de groep bijeen, en houdt ook de groepsspirit op peil.

Directeur Bob Sweeney

Hij gaf vroeger les aan Derek. Nu is hij schooldirecteur van Danny en merkt dat hij dezelfde richting uitgaat als zijn broer. Dit wordt extra bevestigd wanneer Danny een verhandeling indient waarin hij "Mein Kampf" bespreekt. Zijn geschiedenisleraar stelt vast dat Danny verloren is en dat er niets meer met hem aan te vangen valt. Sweeney trekt zich het lot van Danny echter wel aan en geeft hem een opdracht. Hij vraagt Danny een tekst te schrijven over de laatste jaren van het leven van zijn broer. Hij draagt Danny op om erover na te denken, de situatie te analyseren en te interpreteren... .

Sweeney duikt in de film verschillende malen op en kan beschouwt worden als iemand die zich op de goede momenten ontfermt over de zwakken. Dat is het geval wanneer hij Derek bezoekt in de gevangenis, net nadat hij was aangerand door medegevangenen. Derek is op dat moment verslagen en ontredderd. Hij was zonet zelf het slachtoffer van een racistische daad. Sweeney spreekt op dat moment de juiste woorden uit die Derek doen nadenken en bezinnen over zijn leven. Hij kan hier troost uit putten. Vervolgens vraagt hij Sweeney om hem te helpen.

De vader van Derek en Danny

Hij komt in de film slechts eenmaal in beeld. De scène waarin hij voorkomt is een gesprek tussen hem en Derek aan tafel. Derek vertelt dat hij op school vaak zwarte literatuur te lezen van een zwarte leerkracht krijgt en dat dit hem boeit. Zijn vader waarschuwt hem dat hij niet alles mag aannemen wat hij leest. Hij zegt hem dat het fenomeen van de positieve discriminatie niet altijd zeer positief is. Derek neemt aan wat zijn vader hem zegt en dit is mogelijk de basis van de latere racistische uitingen van Derek.

Enkele opmerkelijke scènes uit de film

De eerste scène van de film (zwart-wit)

Derek vermoordt twee zwarten die zijn auto willen stelen. Een keiharde, tragische en wrede scène die je als kijker meteen kippenvol bezorgt.

Op dat moment staat zijn broer, Danny verbouwereerd toe te kijken en begrijpt niet wat er allemaal gebeurt. Hij aanvaardt niet wat Derek heeft gedaan, maar hij kijkt op naar zijn broer en in zekere zin staat hij toch achter hetgeen hij doet. Uiteindelijk wilden die zwarten zijn auto stelen, en daar moeten ze voor boeten... .

De zwart-wit scènes zijn steeds flashbacks, het zijn belangrijke scènes in de film.

De basketbalwedstrijd

Er wordt een weddenschap afgesloten. Wie de wedstrijd wint krijgt het basketbalveld. Niet enkel voor vandaag maar voor altijd... . Het is een spannende scène omdat er veel afhangt van de wedstrijd.

Derek en zijn vrienden maken duidelijk dat de zwarten niet gewenst zijn op het veld, meer nog, ze zouden willen dat ze de stad (of zelfs de staat) verlieten.

Ze willen er wel op een eerlijke manier voor vechten.

De winkeldiefstal

Hier is zeer duidelijk merkbaar dat iedereen ontzag en respect heeft voor Derek. Ze nemen alles aan wat hij zegt en ze worden zodanig opgepept door Derek's woorden dat hun haatgevoelens groter worden en hun adrenaline begint te stromen om de winkel te beroven en de (illegale) verkopers kwaad aan te doen.

In de gevangenis

Als hij er aankomt, wordt hij meteen opgenomen in een groep skinheads. Enkelen van hen voeren handeltjes met enkele Spaanse gevangenen. Derek begrijpt niet hoe ze kunnen samenwerken met hun 'vijanden'. Hij keert zich af van hen, wat in verkeerde aarde valt bij de anderen. Derek zal duidelijk merken dat dit niet door hen geapprecieerd wordt. Op een gegeven moment wordt hij hardhandig aangepakt dor hen en dat stemt hem tot nadenken... .

Bezoek van Sweeney aan Derek in de gevangenis:

Derek is net onder handen genomen door zijn "vrienden" als Sweeney hem komt bezoeken. Derek is zeer zwak op dat moment en voelt zich radeloos en verlaten. Hij weet niet meer wat hij moet denken. Hij vraagt Sweeney om hulp.

Als Derek vrijkomt:

Hij neemt bij het naar buiten gaan afscheid van de zwarte jongen waar hij me samenwerkte in de gevangenis. Hij zegt dat het door hem is dat hij vrij gekomen is en dat hij hem nog iets schuldig is.

Over de regisseur Tony Kaye

Tony Kaye ontwerpt reclamespots voor cliënten als de Olympische Spelen van 1996, Nike, Volkswagen, Volvo, Tires, British Rail, Dunlop en Barclays.

Hij regisseerde de video 'Runaway Train' van de muziekgroep Soul Asylum (1992).

Hij was acteur in de film 'Eight and a Half women' (1999).

Hij regisseerde en filmde 'American History X' (1998). Dit was zijn debuutfilm.

Tony Kaye werd aangetrokken tot 'American History X' omwille van de relevante sociale thema's die de film beschrijft. Daarnaast steekt Tony Kaye zijn talent ook in andere tergende sociale zorgen zoals het milieu (Greenpeace), Drugvrij Amerika, Roemeense weeskinderen, en een documentaire die hij heeft gemaakt tijdens de laatste vier jaar dat het abortusdebat in de USA onderzoekt.

Kaye heeft het land afgereisd om een selectie te maken van Amerikanen met uiteenlopende culturele, religieuze en politieke visies.

Over de productie...

'*American History X*' werd gemaakt met een kijk op het goorste gezicht van racisme los van alle taboes. Toch is dit geen film over skinheads of white power.

Het is een striemende, eigentijdse tragedie die greep heeft op een gewone familie.

De scenarioschrijver David Mc Kenna groeide op in een periode van de uitgroei van de soms wel gewelddadige punk-rock scene.

Hij was vertrouwd met het kortzichtige gedrag van deze subcultuur en dit inspireerde hem om het script voor '*American History X*' te schrijven.

Mc Kenna: scenarioschrijver

Mc Kenna: "Ik zag heel wat fanatisme en dweepzucht opkomen, en het bracht me op het idee om er iets over te schrijven.

Hetgeen ik probeer duidelijk te maken in het script is dat een persoon niet wordt geboren als een racist. Het wordt aangeleerd via je omgeving en de mensen rondom je. De vraag hierbij die me sterk intrigeert: Waarom haten mensen en hoe kan één iemand hierin verandering brengen? Ik wil hierbij vooropstellen dat haat start in de familie."

Mc Kenna heeft een aantal skinheads geïnterviewd en besteedde heel wat tijd aan de observatie van hun gedrag.

"Ik had daarvoor enkele documentaires gezien over het leven en de achtergrond van skinheads die niet juist waren in mijn ogen. Ik wilde een nauwgezet portret neerschrijven over hoe welopgevoede kinderen van goede families zo verloren kunnen raken... .

Ik wilde de karakters zo realistisch mogelijk schetsen. Geen oppervlakkige, stereotype idioten die we al veel zagen. Ik was het moe om hoofdrolspelers te zien die dom klinken en er even dom uitzien."

John Morrissey: producent

John Morrissey las het script van de film 3 jaar geleden voor de eerste keer.

Hij was verrast en onder de indruk door de levendige karakters en de sterke dialogen.

"Er is nooit een geheim geweest om een schitterend script te ontdekken, want als je het leest kan je gewoon niet stoppen met de pagina's te draaien en door te lezen." zegt Morrissey, "meer dan alles, reageerde ik op het fundamentele onderwerp dat racisme aangaat en hoe dit individuen, families en gemeenschappen kan verwoesten, en bij uitbreiding de hele samenleving.

Wanneer het script onder de ogen van Michael De Luca (Directeur van New Line Productions) werd geschoven, heeft hij het project meteen in zijn armen genomen alsof het een maatschappelijke kreet was - een tergende verhaal met een kenmerkende stem en een verontrustende boodschap.

“Dit was één van de weinige, zeldzame scripts waar ik echt van onder de indruk was”, zegt De Luca. “Ik was geïntrigeerd door de intensiteit, de overtuiging en de brutale eerlijkheid.

Er is een briljante studie van het personage verweven in het script, en ik wist dat we er iets speciaal konden van maken als we het op de juiste manier aanpakten.

Nu de film af is, kan ik zeggen dat het resultaat is wat ik had gehoopt:

De acteerprestaties zijn overdonderend en schrikwekkend, en de film toont op een dramatische wijze zowel de subtiele als de open grondslag van racisme terwijl ook de mogelijkheid van verlossing wordt getoond.

Door de diepgaande kracht van de film, heeft Amnesty International de film gebruikt als educatief werkmateriaal. De belangrijkste mensenrechtenorganisatie stapte met de film naar Amerikaanse scholen. Ze wilden de jongeren confronteren met het thema en gebruikten de film als uitgangspunt voor discussies.

De acteurs in de film

Edward Norton (Derek Vinyard)

Er is een zeer sterke acteur nodig om het publiek empathie te laten voelen voor een 'duivel', en de filmmakers waren in het begin niet van plan om Edward Norton te vragen voor de rol. Uiteindelijk was het Edward Norton die de producenten benaderde nadat hij het script had gelezen.

"Tony Kaye, John Morrissey en ik brachten vijf minuten door met Edward en de passie die hij had voor het script was aanstekelijk.

Hij heeft auditie gedaan en we waren onder de indruk", zei uitvoerend producent Steve Tisch (Academy Award-winnende producent van *'Forrest Gump'*).

Voor Edward Norton, is het vertolken van de rol van Derek Vinyard een zeldzame kans voor een jonge acteur.

'American History X' sprak hem aan door de portrettering van alledaagse vooroordelen en de psychologische ontwikkeling van de hoofdpersoon.

Dat Derek zo intelligent is, maakt hem zowel gevaarlijker voor de maatschappij als interessanter als personage. Als in een Griekse tragedie laat hij zien dat woede je leven kan verwoesten. In de openingsscènes is Derek een abject mens en de film laat zien hoe dat gekomen is.

Het camerawerk van Tony Kaye sluit uitstekend aan bij de autoritaire rol van Norton. De opnames zijn dwingend door lage camerastandpunten en forse close-ups. Je kunt het wel of niet mooi vinden, zelfverzekerd is het in ieder geval, en dat is precies de sfeer die de film moet uitstralen.

Nortons imponerende fysieke opbloei leverde hem een compliment op van voormalig Mr. Universe Arnold Schwarzenegger. Norton lacht. "Ik kwam hem tegen op een feestje. 'Zeker anabolen gebruikt?', fluisterde Arnold, 'Nee hoor, puur natuur, kon ik hem trots verzekeren.'

Zoals zijn spierballen kon Norton ook de agressiviteit van zijn personage weer betrekkelijk makkelijk opzij leggen. "Natuurlijk moet je in jezelf op zoek gaan naar soortgelijke tendensen om iemands karakter zo realistisch mogelijk over te brengen. Maar dat je tijdens de opnamen iemands hele persoonlijkheid moet overnemen is een romantisch sprookje. Je kunt ook iets gewoon spelen. Dat heet acteren..." En dat kan Edward Norton als geen ander.

Zijn imponerende portrettering leverde hem zijn tweede Oscarnominatie op in zijn nog jonge carrière.

Zijn eerste voordracht veroverde hij met *'Primal Fear'*, waarin hij als voormalig koorknaap beschuldigd werd van moord op een priester.

Tijdens zijn proces draaide de acteur zowel Richard Gere als het publiek een rad voor de ogen. Eerder had hij datzelfde gedaan met de producenten van de film, die hij veel meer acteerroutine had voorgespiegeld dan hij in werkelijkheid had. Kennelijk had hij weinig ervaring nodig om bijzondere rollen te spelen. In korte tijd gaf hij indrukwekkend blijk van zijn veelzijdigheid als de jonge advocaat van pornograaf Larry Flynt, als de zingende vrijer van Drew Barrymore in Woody Allens *'Everyone says I love you'* en als de onbetrouwbare kaartvriend van Matt Damon in *'Rounders'*.

Zijn tweede voordracht voor Hollywoodgoud bracht hem in de finalepoule met twee van zijn grootste voorbeelden: de Italiaan Roberto Begnini en de Brit Sir Ian McKellen. "Begnini is de Chaplin van onze tijd", zegt Norton en doet met Italiaans accent de scène na waarin Begnini een denkbeeldig raam schildert op een gevangenis muur in *'Down by law'*.

Ian McKellen is indirect verantwoordelijk voor Norton's succes. "Als kind speelde ik altijd toneel", kijkt Norton terug. "maar op de middelbare school vond niemand acteren 'cool'. Ik ging me ervoor schamen en daarom ben ik ermee gestopt. Tot ik met m'n klas een solovoorstelling van Ian McKellen zag. Pure magie, hoe hij in zijn eentje de wereld van Shakespeare opriep. Gloeiend van opwinding zat ik in de bus, terug naar school. Ik had ter plekke mijn toekomstkeuze gemaakt."

Edward Furlong (Danny Vinyard)

Hij werd geboren in Glendale, Californië en had geen acteerambities tot hij werd benaderd door casting agent Mali Finn en begon het idee om te acteren wel leuk te vinden. Finn schreef hem in voor de rol van John Connor in *'Terminator II'* met Arnold Schwarzenegger en Linda Hamilton in 1991.

Als Furlong de rol won, was zijn carrière gelanceerd.

Vanaf daar, baande Furlong zich een weg door Hollywood, wat leidde tot samenwerking met enkele grote namen uit de filmwereld.

Hij werkte met Jeff Bridges in *'American heart'* (1992), *'A home of our own'* (1993) met Kathy Bates, *'Little Odessa'* (1994) met Tim Roth, en *'The Grass Harp'* (1996) met Walter Matthau. Recent is zijn rol in Barbet Schroeder's *'Before and After'* met als tegenspelers Meryl Streep en Lian Neeson.

Onlangs was hij de ster in de succesvolle Fine Line komedie *'Pecker'* voor John Watersen

Edward Furlong heeft verschillende awards ontvangen: een MTV Movie Award voor beste Doorbraakrol, een Saturn Sci-Fi Award voor Beste Jonge Acteur in *'Terminator II'*, en een IFP Spirit Award voor beste bijrol voor zijn acteerprestaties in *'American Heart'*.

Edward Furlong voegt ook een gezonde portie integriteit toe aan de film, in de rol van Danny Vinyard.

Het verhaal wordt onthuld door de ogen van zijn personage, alsof hij een optelsom maakt van de gebeurtenissen die leiden tot de opsluiting van Derek.

"Edward Furlong voegt een perfecte balans toe aan de film", zegt Norton, "zijn gezicht straalt zoveel gevoelens en met zijn zachtaardige stijl zijn wij fysisch en emotioneel twee tegenovergestelde karakters. Toch voelt de kijker een band tussen de twee personages. En dit gegeven is cruciaal voor de film."

De producent was meer verrast door de acteerprestaties van Edward Furlong dan van Edward Norton.

Hij wist dat Norton een zeer sterke acteur was, en van Edward Furlong bleek hetzelfde.

Hij beeldt enerzijds een verlies aan onschuld uit en anderzijds vertegenwoordigt hij een jeugdcultuur die vatbaar is voor het kwaad van de maatschappij.

Verwerking van de film in klasverband

Hier vindt u een aantal suggesties voor de verwerking van de film in uw klas.

U kunt de leerlingen vragen laten beantwoorden, een groepsdiscussie uitlokken, een stellingenspel houden, een aantal scènes uit de film halen...

Er zijn tal van mogelijkheden om dit op een creatieve, aangename en boeiende manier te doen.

We willen u alvast op weg helpen met een aantal oefeningen.

Een discussie uitlokken zal waarschijnlijk niet zo moeilijk zijn, want de film was toch wel goed genoeg om er heel wat gespreksstof aan over te houden.

Eerste indruk van de film

Het kan interessant zijn om de leerlingen kort enkele gevoelens, bedenkingen, opmerkingen op papier te laten zetten.

- Hoe vond je de film?
- Welke gevoelens wekten de film bij je op?
- Welke scène uit de film spookt nog rond in je hoofd?
- Zou je de film aanraden aan vrienden? Waarom?
- Wat vond je van het acteerwerk?
- Wil je nog iets anders kwijt over de film?

Andere vragen bij de film

- Spelen zich in de film situaties af die zich ook in ons land kunnen voordoen?
- Wat zouden de drijfveren kunnen zijn voor de gewelddadige activiteiten van Derek, het hoofdpersonage? En voor zijn ommekeer?
- Is aan discriminatie volgens jou wat te doen? Wie moet dat dan doen?
- Wie zijn de mensen die anderen discrimineren?
- Denk je dat je zelf gediscrimineerd kan worden? Waarom wel/niet? Ben je zelf al eens het slachtoffer geweest van discriminatie? Of zijn anderen al eens het slachtoffer geweest van jouw discriminerend gedrag?
- Om welke redenen allemaal kan iemand gediscrimineerd worden? (Stel een lijst op met mogelijke redenen). Is deze lijst volledig?
- Zijn er mensen in deze klas die om geen enkele reden kunnen gediscrimineerd worden?

Een groepsgesprek over...

Er kan met de leerlingen een gesprek gevoerd worden (klassikaal of in kleine groepjes) over de hele film.

Maar het kan ook nuttig zijn om bepaalde scènes te bespreken en deze uit te rafelen. Deze kunnen dan gelinkt worden aan andere scènes, zodat de film heel grondig geanalyseerd en geïnterpreteerd kan worden.

Enkele voorbeelden van onderwerpen, gelinkt aan enkele scènes uit de film.

Groepsgesprek voeren over het ONTSTAAN van racisme

Er kan gewerkt worden met een aantal **vragen, stellingen, trefwoorden, getuigenissen**,... die als basis dienen om een groepsgesprek op gang te brengen.

Voorbeelden van vragen:

- Waar ontstaat racisme volgens jou?
- Door wie word je beïnvloed?
- Als je een getuige bent van racistische daden, durf je er dan op in te gaan, of sluit je je ogen?
- Wat zou je doen als je zelf in een buurt woont waar veel migranten wonen, en waar regelmatig 'relletjes' voorkomen? Zou dit je een angstgevoel inboezemen en je op het idee brengen om er iets aan te doen, of sluit je je ogen en denk je dat iemand anders er wel eens zal op reageren.

Getuigenis om vanuit te vertrekken:

*"Want laten we eerlijk zijn, wat zou u doen in zo'n situatie? Hebben we allemaal niet verhalen gehoord over van racistische leuzen in bepaalde buurten? Hoe zou u reageren als u in een buurt zou wonen zoals die in American History X geschilderd wordt? Ik probeer hier overigens niet te generaliseren, **maar met dit soort films is het altijd interessant en erg leerzaam om uzelf eens die vraag te stellen.**" (Ruud Sanders)*

Stelling om vanuit te vertrekken:

Mc Kenna (regisseur): "Hetgeen ik duidelijk wilde maken in de film is dat een persoon niet als racist wordt geboren. Het wordt door je milieu en de mensen om je heen aangeleerd. De vraag die me intrigeert is: *Waarom 'haten' mensen en hoe kan één persoon dat verandering in brengen?* Ik wil vooropstellen dat *haat* start in de familie... .

Groepsgesprek voeren over hoe iemand sterk kan manipuleren en beïnvloeden met woorden (DEMAGOOG)

Scène uit de film om vanuit te vertrekken:

Scène aan tafel waarbij een grote discussie uitmondt in kwetsende scheldpartijen met pijnlijke gevolgen.

Scène uit de film om vanuit te vertrekken:

Gesprek onder Derek en zijn vrienden vlak voor de winkeldiefstal:

Enkele van hen hebben hun twijfels rond de winkeldiefstal en willen zich terugtrekken.

Derek is op dat moment in staat een betoog te houden dat zo sterk en overtuigend klinkt waardoor de twijfelaars meteen weer in de ban zijn van zijn visie en alle twijfels van zich afschudden. Derek kan met zijn woorden zo'n grote invloed uitoefenen dat het beangstigend is... .

Groepsgesprek voeren over hoe een mens iemand koelbloedig kan vermoorden.

Scène om vanuit te vertrekken:

Scène waarbij Derek een zwarte (die daarvoor zijn auto wilde stelen) op het voetpad 'vermorzelt':

Hierbij kan men zich de vraag stellen hoe een mens zoiets "onmenselijks" kan doen, en waarom hij de zwarte niet gewoon neerknalt. Derek wil de zwarte lijdzaam doen sterven... . Wat gaat er op dat moment in zijn hoofd om en waarom is hij zó haatdragend dat hij iemand op zo'n gruwelijke manier kan doden. Is het omdat het feit (de diefstal) zijn eigen persoon aanging, of heeft het meer te maken met het 'zwart zijn' van de dief. Of is het een combinatie van beide...?

Citaat om vanuit te vertrekken:

Citaat van een film liefhebber (Ruud Sanders, 10/12/1999):

"American History X is een harde film. Het eerste dat in de pauze bij mij opkwam was: goh, ik wist niet dat je iemand kon vermoorden met een stoeprand". Dat was niet om grappig te doen of zo, maar de bruutheid en haat die ermee gepaard ging kwam hard aan bij mij. Dat wordt ook nog eens versterkt met de wil om iemand fysiek dood te trappen i.p.v. met een pistool doodschieten."

Citaat om vanuit te vertrekken:

"Mensen zijn geneigd om de moord op een homo, die aan een lantaarnpaal stervend werd achtergelaten en de gewelddadige dood van een jonge zwarte, die achter een auto werd aangesleept, te zien als daden van gestoorde types.

Met zo'n gemakkelijke conclusie steken we onze kop in het zand. Moeilijker, maar eerlijker en zinniger, is te constateren dat dergelijke afschuwelijke daden veel dichter bij de alledaagse realiteit staan dan we zouden willen toegeven."

Scène om vanuit te vertrekken:

Derek komt vrij en neemt afscheid van de zwarte jongen waar hij mee samenwerkte in de wasserij.

Hij zegt dat hij vrij gekomen is door hem en dat hij hem nog iets schuldig is.

Waarom zegt Derek dit? Die jongen heeft toch niets gedaan om hem vrij te krijgen, en wat is hij hem schuldig?

Een stellingenspel

Laat de leerlingen rechtstaan. Formuleer een stelling, en laat dan wie het daarmee eens is aan de ene kant staan, wie het oneens is aan de andere kant van de klas. Duid in elk van beide groepen één of meerdere leerlingen aan die dan argumenten voor hun standpunt geven. Geef de leerlingen de kans om van kamp (en van gedacht) te veranderen. Eventueel kun je nadien gemengde groepen samenstellen die voor elke stelling argumenten voor en tegen op een rijtje zetten.

BIJVOORBEELD

Stelling 1: "Haat is overtollige bagage" (een citaat uit de film)

Stelling 2: "Ik geloof dat er een wereld waarin mensen niet gediscrimineerd worden mogelijk is."

Andere stellingen...

BEGRIPPENKADER

Fascisme: Een ideologie waarin de ongelijkheid van mensen en de verheerlijking van het vaderland centraal staan. De maatschappij dient strak hiërarchisch opgebouwd te worden met een onbetwist en almachtig leider aan de top. Rust, orde en uitbreiding van het grondgebied zijn er ook onlosmakelijk aan verbonden. Oppositie wordt niet geduld en gewelddadige middelen zijn toegestaan voor het bereiken van het doel.

Nazisme (nationaal-socialisme): De ongelijkwaardigheid van mensen speelt hierin een nog belangrijkere rol dan in het fascisme. Ook tussen de verschillende "rassen" bestaat er een hiërarchie. Het "hoogste" ras verdient de wereldheerschappij, de "laagsten" zijn de bron van al het kwaad, de zondebok. Samen met andere "minderwaardige elementen", zoals gehandicapten en homoseksuelen dienen ze "onschadelijk" gemaakt te worden.

Antisemitisme: Activiteiten en uitingen gericht tegen de joden als groepering. Vanaf de Romeinse tijd in meer of mindere mate voortdurend aanwezig geweest in Europa.

Neo-nazi's: nemen Hitler en het nationaal-socialisme als grote voorbeeld. Hun ideeën lijken sterk op die van het nazisme, zij het aangepast aan de huidige tijd.

Neo-fascisme: Grijpt terug op de tijd van Mussolini. Niet veel voorkomend. Enige belangrijke vertegenwoordiger is de Italiaanse MSI.

Skinheads: Liefhebber van ska-muziek, zo genoemd vanwege hun kaalgeschoren hoofden. Een klein gedeelte van de skinhead-beweging laat zich actief in met racistische en neo-nazistische ideeën.

Racisme: Het onderscheid maken tussen groepen mensen op basis van feitelijke of denkbeeldige etnische en/of fysieke verschillen en het toekennen van meer rechten aan de ene groep dan aan de andere. Bij nieuw racisme ligt de nadruk niet zozeer op de ongelijkheid, als wel op de onverenigbaarheid van verschillende groepen en de bescherming van het "eigen cultuurgood".

Politiek georganiseerd racisme: Politieke partijen, in wier programma vreemdelingenhaat en het zondebokidee een centrale rol speelt. Hoewel ze geen openlijk geweld propageren, dragen hun hetzerige campagnes wel bij tot een klimaat van toenemende haat en intolerantie.

Lesbrief voor leerlingen

American history X

Een film van Tony Kaye

Vóór de film

Lees dit even door voor je naar de film gaat. Het zal je helpen de film gerichter te bekijken...

Het verhaal

De film concentreert zich op de relatie tussen twee broers. De oudste is de aanvoerder van een groep ontevreden jongeren met een neo-nazistische sympathieën in Californië. De jongste is, wanneer zijn broer een gevangenisstraf uitzit wegens moord op twee zwarte jongens, hard op weg een getrouwe kloon van hem te worden, hij tracht op alle vlak het jongere evenbeeld van hem te zijn.

Het thema in de film

De film laat schrijnend zien dat racisme niet beperkt blijft tot vooroordelen van een domme, agressieve minderheid, maar een product kan zijn van alledaagse ondoordachtheid en frustraties.

De regisseur heeft geen film willen maken over racisten, maar wel over racisme, het verwerpen van iedereen die anders is, of dat nu huidskleur, geloof of seksuele voorkeur is, het maakt niet uit.

Het afschrikkende van de film is juist z'n normaliteit. De manier waarop de skinheads net zo'n gang vormen als de door hen verafschuwde zwarten, met hun eigen rituelen, kledingcodes en muziek. Voor Europese toeschouwers zal ook de manier waarop de 'white supremacists' achteloos gebruik maken van parafernalia uit het Hitler-tijdperk schokkend zijn. Hakenkruisen en nazi-vlaggen lijken hier volkomen ontdaan van hun historische lading.

Enkele opmerkelijke scènes uit de film... Let op deze scènes als je naar de film kijkt!

- **De openingsscène van de film (zwart-wit)**
- **De basketbalwedstrijd**
- **De winkeldiefstal**
- **Het familiediner**
- **Bezoek van Sweeney aan Derek in de gevangenis**
- **Als Derek vrijkomt**

Let ook goed op het acteerwerk. Edward Furlong en Edward Norton, de twee hoofdacteurs, vertolken hun rol grandioos!

Lessen in het donker vzw stelt jaarlijks een filmprogramma samen voor het onderwijs in Vlaanderen. De vertoningen vinden plaats in tal van cultuurcentra en bioscopen in de vijf Vlaamse provincies. Het filmprogramma van elke locatie is terug te vinden in de programmabrochure en op onze website.

De werking wordt financieel ondersteund door de Vlaamse Gemeenschap.

De pedagogische dossiers worden opgemaakt door:

Lessen in het donker vzw

Sint-Jakobsstraat 36 / 8000 Brugge / 050 34 91 93
info@lesseninhetdonker.be / www.lesseninhetdonker.be

Het Vlaams Centrum voor Kinder- en Jeugdfilm/ Jekino

Paleizenstraat 112 / 1030 Brussel / 02 242 54 09
info@jekino.be / www.jekino.be